

Edward Flatau (*27. 12. 1868–7. 6. 1932)

MUDr. Jan Bardoň, prof. MUDr. Petr Kaňovský, CSc., FEAN
Neurologická klinika FN a LF UP Olomouc

Známý polský lékař a jeden ze zakladatelů polské neurologie Edward Flatau se narodil 27. 12. 1868 v Plocku, dnes cca 120tisícovém městě ve středním Polsku, které bylo ovšem tehdy po nechvalně známém Trojím dělení Polska součástí Ruska. Vzhledem k politice tehdejšího carského impéria byl Flatau, stejně jako mnozí jeho kolegové, nucen studovat v zahraničí, v jeho případě konkrétně mezi lety 1886 a 1892 na univerzitě v Moskvě, kde graduoval cum eximia lauda. Mezi osobnosti, které ho v této době ovlivnily, patřili například neurolog Alexej Koževnikov či psychiatr Sergej Korsakov. Flatau následně pokračoval ve studiu a výzkumné činnosti v Berlíně pod vedením dalších významných osobností té doby – Emanuela Mendela, Wilhelma von Waldeyer-Hartze, Karla Augusta Eugena Alfreda Goldscheidera a Einsta Viktora von Leydena. V roce 1899 se pak již jako poměrně známý lékař vrátil do Polska, kde se stal vedoucím neurologického oddělení židovské nemocnice ve Varšavě a kde pomáhal v podstatě znovuzakládat polskou neurologii, v čemž pokračoval i po obnovení samostatného polského státu na konci 1. světové války. Edward Flatau zemřel 7. 6. 1932, ve stejném roce jako další dva neurologové spojení s Polskem, Samuel Goldflam a Joseph Rabinski. Příčinou jeho smrti byl mozkový nádor (pravděpodobně glioblastoma multiforme), který si sám několik měsíců před smrtí diagnostikoval, a aniž by o tom někomu řekl, vedl si o průběhu onemocnění

podrobně poznámky, které se ale během druhé světové války ztratily. Jeho přítel, výše zmíněný Samuel Goldflam (předek známého českého herce Arnošta Goldflama), na jeho pohřbu uvedl: „Od ledna velmi dobře věděl, že trpí nevyléčitelnou nemocí, (...) ale nikomu o tom nedal vědět.“

Edward Flatau během svého života napsal několik monografií a zabýval se rozličnými otázkami neurologie. V mládí se zabýval anatomii mozku a nervových drah a již ve 26 letech publikoval monografii v originále nazvanou *Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes* (atlas lidského mozku a průběhu nervů), následně přeloženou do čtyř dalších jazyků – angličtiny, ruštiny, polštiny a francouzštiny. Jeho dílo bylo prvním obrázkovým atlasem mozku vydaným v němčině a Flatau pro něj použil své vlastní fotografie preparátů mozku a míchy. K atlasu napsal Sigmund Freud, v té době se zabývající neurologií, krátkou pochvalnou recenzi, ve které mimo jiné uvádí: „Cena práce (12 marek) je minimální při zvažení její hloubky a krásy. Autor i vydavatel zaslouží uznání lékařské společnosti za tuto cennou práci.“

Pravděpodobně ještě důležitějším a i v pozdější době hojně citovaným dílem je Flatauova monografie o migréně (1912), která byla založena na vyšetření a kategorizování 500 pacientů z jeho vlastní praxe. V roce 1911 napsal spolu s Wladyslawem Sterlingem práci o dystonii u několika židovských dětí, přičemž autoři zvažovali dědičnou etiologii one-

Edward Flatau, vyfotografováno v roce 1928 ve Varšavě (Polsko). Z rodinného archivu

Převzato z https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edward_Flatau.jpg

macnění, kterému tehdy navrhli název „progressivní torzní spasmus“. Stejně onemocnění popsal téhož roku nezávisle na sobě Ziehen s Oppenheimem pod názvem *dystonia musculorum deformans*.

Jméno Edwarda Flatau nese několik onemocnění i syndromů, nicméně asi neznámějším a doposud používaným eponymem je „Flatauovo pravidlo“, které říká, že čím delší jsou vlákna v míše, tím perifernější jsou uložena. S touto prací získal v roce 1899 v Moskvě doktorát.

Literatura

1. Flatau E. *Die Migräne*. Springer, Berlin (1912).
2. Flatau E. *Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes*. S. Karger, Berlin (1894).
3. Flatau E, Sterling W. *Progressiver Torsions spasms bei Kindern*. *Z Gesamte Neurol Psychiatr* 1911; 7: 586–612.
4. Freud S. *Kritische Besprechungen und literarische Anzeigen*

- *Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes*. Von Ed Flatau. *Int Klin Rundschau* 1894; 8: 1131–1132.
5. Gutowski JM. Edward Flatau (1868–1932), Samuel Goldflam (1852–1932) and Jozef Rabini. (1857–1932): Polish pioneers in neurology *Journal of Medical Biography* 24(1) 101–109.
6. Kaya U, Gokhan A, Sarikcioglu L. Edward Flatau (1868–

- 1932) and his eponym Childs Nerv Syst 2015; 31: 1995–1997.
7. Kanovsky P, Bhatia KP, Rosales RL. Dystonia and Dystonic Syndromes, Springer-Verlag, Wien (2015).
8. Triarhou LC. A Review of Edward Flatau's 1894 *Atlas of the Human Brain by the Neurologist Sigmund Freud Eur Neurol* 2011; 65: 10–15

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

MUDr. Jan Bardoň, jan.bardon@fnol.cz

Neurologická klinika FN a LF UP, I. P. Pavlova 185/6, 779 00 Olomouc

Cit. zkr: Neurol. praxi 2017; 18(5): 357